

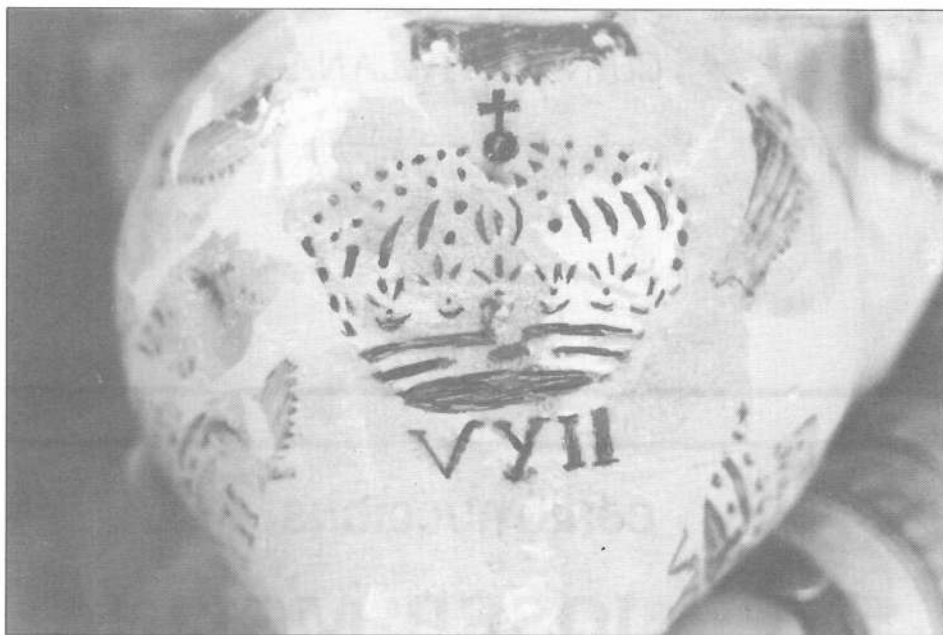

Una banda de música a la Bisbal

El context històric: a) Una vila progressista

Al segle XIX la Bisbal tenia fama de vila liberal. I de liberal progressista, per ser més precisos. El 1834 s'havia proclamat a la plaça Major l'Estatut Reial i la convocatòria a Corts i l'any 1836 es va celebrar solemnement la reinstauració de la Constitució del 1812: cerimònia de jurament a l'església, amb una escaient prèdica del rector de la parròquia, balls i lluminàries en els edificis públics. Hom celebrava, en definitiva, la fi de l'Antic Règim.

El 1837 un dels membres més notables del partit liberal bisbalenc, Ramon de Cabrera i de Ciurana, va participar, a Madrid, com a diputat electe, a les Corts Constituents que van redactar i aprovar una nova Constitució. Els batlles d'aquest temps figuren entre els més destacats en les lluites per tal d'instaurar i consolidar el

Els liberals bisbalencs feien decorar als terrissers locals les peces per a la seva llar (vaixelles, cànirs, gerres, etc.) amb l'anagrama V Y II (Visca Ysabel II) sota una corona reial, expressió de llur fidelitat i afecte a la sobirana. Cànir trobat a les excavacions del castell (Terracota, Museu de Ceràmica de la Bisbal). (Foto Jordi Sais).

Uniforme semblant al de la Milícia Nacional de la Bisbal de l'època de la Primera Guerra Carlina: morrió alt de pèl, levita, pantalons i fusell amb baioneta.

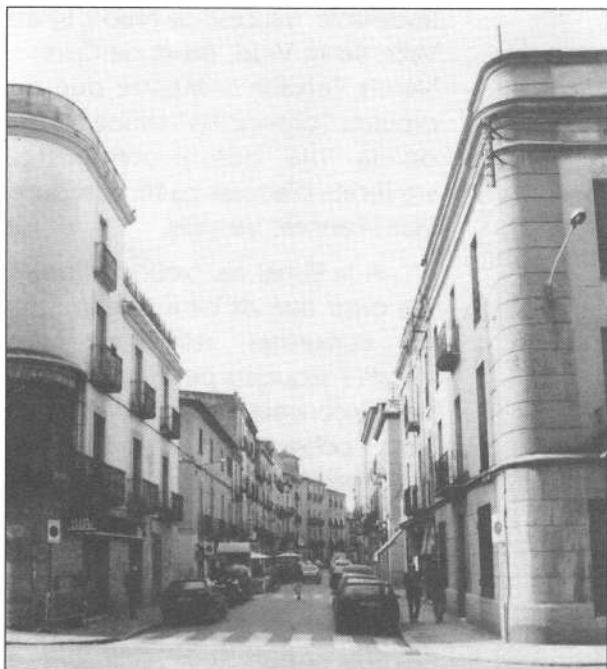
caserna i la il·luminació general (sobretot el retrat de la reina a la plaça) van cloure aquesta jornada pletòrica en la qual els liberals progressistes bisbalencs gaudiren a

desdir!

liberalisme: Francesc de Niubó, Ignasi Valls, Benet Vidal, Benet de Ciurana, Narcís Reixach... Mentre que de diputats "provincials" també surten de la vila dos protagonistes significats d'aquest partit: Josep de Vehí i Francesc Vancells.

A la Bisbal els prohoms liberals van evitar que els béns eclesiàstics i les comunitats religioses fossin atacats i saquejats pels grups populars d'incontrolats com va ocórrer en altres poblacions. L'any 1836 es dissol pacíficament la comunitat franciscana i el convent és venut seguint les lleis desamortitzadores de Mendizábal.

També els liberals van organitzar una gran festassa el 27 de novembre del 1843 amb motiu de la proclamació de la majoria d'edat d'Isabel II. Se celebrà una espectacular cerimònia a la plaça Major (dita llavors de la Constitució) on s'instal·là un gran retrat de la sobirana sota dosser. La corporació municipal va entrar a la plaça precedida pels músics, els gegants, el drac i l'àliga. Allà es va procedir al jurament de fidelitat dels vassalls bisbalencs, al parlament del batlle Benet de Ciurana i uns eufòrics visques a Isabel II. A continuació, hi va haver un gran ofici amb acompanyament musical a l'església, exposició del Santíssim i Tedeum i tot seguit una multitudinària manifestació pels carrers principals i un repicament general de campanes. Els balls a la plaça, a la

El carrer Ample era el preferit, des del segle XVIII, per a les desfilades de la tropa. Entre els anys 1838-42, dues vegades a la setmana, s'hi exhibia la Milícia Nacional amb la seva banda de música. (Foto Jordi Sais).

b) Els carlins

L'any 1833 esclata la Primera Guerra Carlina declarada pels elements enfrontats als liberals, contraris que succeís a Ferran VII la seva filla Isabel II i enamorats encara de l'Antic Règim. Gent partidària de l'absolutisme monàrquic, de mantenir la preponderància de l'Església, de tornar als temps de la Inquisició; gens engrescats a canvis socials i polítics... Homes que lluitaren contra els liberals sota el lema: "Religió-Rei-Furs".

A la Bisbal, aquest partit hi tenia poca predicació. Hi hagué algun personatge, però no va tenir cap pes en la vida local.

A casa nostra la preocupació dels liberals fou la de mantenir l'ordre interior i defensar-se de les partides carlines que podien atacar la població i exigir contribucions especials per a llur causa. Una de les mesures va ser la de fortificar els carrers extrems. La vila havia esdevingut població oberta a causa de la pràctica desaparició de les muralles i a l'estructura urbana tan allargassada. Les defenses per barrar el pas als carlins van ser la construcció de: portals, algun fortí en llocs estratègics i tapar les finestres posteriors de les cases de l'eixample dels segles XVIII i XIX. Per tal d'alertar la vinguda de tropes i escamots carlins s'establí una vigilància permanent dalt del campanar.

Així es van evitar alguns atacs dels carlins com els de les partides d'infanteria i cavalleria de Patricio Zorrilla, del sanguinari general Tristany, que amenaçà de passar la vila a sang i foc, o dels escamots que comandaven en Batllell, de la Pera, i en Miquel Alenyà (a) Bonjoan, de la Bisbal, entre altres perills que hi va haver.

La Milícia Nacional

Va ser una tropa de gent armada, que no era pas formada per militars professionals, sinó per ciutadans de les poblacions respectives. Operava com a força auxiliar o de reserva. Gairebé sempre, actuava com a milícia defensiva en els llocs on estava vinculada, però també en la persecució d'escamots de rebels antiliberals, desestabilitzadors dels moments revolucionaris.

Caldria cercar els seus precedents més reculats en els antics sometents i milícies populars medievals; o de més a prop del període liberal amb la "Garde Nationale" que organitzà el "maire", l'afrancesat Josep de Salomó, l'any 1810, per encaçar grups de saltejadors o "brigands".

A la Bisbal, durant el Trienni Liberal (1820-23), la Milícia Nacional va fer un paper brillant en la persecució de partides d'absolutistes.

Reimplantada l'any 1834, amb motiu d'haver esclatat la I Guerra Carlina, era formada per bisbalencs de totes les classes socials. La constituïa un batalló d'infanteria i un esquadró de cavalleria. Portaven un uniforme vistós: pantalons negres, levita blava cenyida al cos, bocamànigues de cuir blanc, gran cartutxera, guants grocs de cuir i un morrió alt de pell peluda per al cap, a l'estil dels "granaders". Tots tenien un llarg fusell amb baioneta. Els de cavalleria portaven, a més, una mena de davantal de cuir blanc, partit pel mig, per protegir els pantalons.

Quan es formà, la força era comandada per Ignasi Valls, un dels més conspicus liberals que ja havia estat tinent de la Milícia Nacional durant el Trienni Liberal. L'any 1842 en va prendre el comandament Nemesi de Cabrera i Vidal, el fill del liberal més important de la comarca: Ramon de Cabrera, capità de la Milícia el 1820-23, diputat a Corts, president de la Junta Provincial en l'alçament contra Espartero i durant la sublevació dita de "la Jamància", etc.

Hi havia un total de 366 milicians, a més dels de Pals i Peratallada que pertanyien al batalló de la Bisbal.

La banda de música del batalló

El batalló que ja tenia la secció de tambors i trompetes; va voler també una banda de música per tal de donar més solemnitat als seus actes i celebracions. Es va constituir l'any 1838. Estava formada per músics professionals i d'altres aficionats, amb un total de dinou músics. Entre els professionals, hi trobem els germans Barrera o Eustaqui Massanet i Estanislau Pujol que més endavant organitzaran cadascun una cobla.

Els músics aficionats eren gent d'una certa posició social que durant els seus estudis de joventut havien rebut classes de música. Hi havia personatges com "Don" Josep-Ramon de Grassot i de Mugal, cavaller, i el seu germà Carles, entre altres propietaris i professionals liberals. Els aficionats músics de la banda que eren casats s'havien de comprar l'uniforme i l'instrument i estaven exempts del servei extraordinari d'armes; en canvi, els solters havien de fer servei d'armes. Els músics

El figle era un instrument antecessor del físcorn. S'utilitzava a les cobles i a les bandes de música en el temps que la Milícia Nacional decideix fundar un conjunt musical per a les seves celebracions. Aquesta banda de música de la Bisbal en tenia dos.

professionals no eren obligats a fer el servei ordinari d'armes i si es presentava algun cas extraordinari havien de fer el servei dins la vila mateix.

Els músics de la banda estaven subjectes al músic major (director) i havien d'acomplir tot el que aquest els manés "per al bon ordre, harmonia i lluïment de la música". El capità de música era Francesc de Mir, notari.

La banda podia, a part dels actes oficials del batalló de la Milícia, llogar-se per actuar en tot tipus de festes: a l'església, concerts, balls i altres diversions. Llavors cobraven una quantitat a convenir.

Els actes ordinaris que s'obligaven a tocar els músics eren les dues "retretes" setmanals. La "retreta" consistia en una concentració, a la tarda, de tota la tropa davant la casa del comandant, el qual sortia a passar revista mentre la banda interpretava algunes peces. Tot seguit s'organitzava una desfilada amb la infanteria, la cavalleria, la secció de trompetes i tambors i la banda de música amb un recorregut sempre igual: al llarg del carrer Ample, carrer Sant Jaume, plaça Major, carrer Santa Maria del Puig i s'acabava a la plaça del Castell.

En aquestes "retretes" era on, segons els comentaris de l'època, els guerrers locals uniformats exhibien el seu esperit militar i es podien esplaïar fent el fatxenda davant el nombrós públic que contemplava la desfilada. Si era diumenge no es treien el vistós uniforme en tot el dia i els carrers i llocs públics prenién llavors un color i un ambient d'opereta.

De la relació de material de la banda que es conserva a l'Arxiu Històric Comarcal, de la Bisbal, se n'hi compten partitures de música militar, llibretes de valsos, etc. Per que fa als instruments, la relació és parcial: 2 figles, 2 trompes, 1 bombo, 1 timbal, 1 flautí, 1 "clarín" de campanya, 7 clarinets i 1 "requinto" o clarinet petit.

Jordi Frigola i Arpa